

Novice iz starega kraja

iz Primorja

KA ČIM VEČJO AVTARKIJO TEKSTILNEGA BLAGA

Proti tujim izrazom.—Italijani naj nosijo kratke hlače! Trst, septembra 1940.—Po zadnjem delu delegacije za avtarkijo, ki se je vršila dne 13. t. m. in kateri je prisostvoval tudi ministrski predsednik Mussolini, je ves italijanski tisk prinesel kratke hlače. Uvedbo kratkih hlač podpirajo listi ne samo iz hitrijskih razlogov, temveč tudi ker to predstavlja "patriotsko modro obleko". Patriotsko v tem, ker je zanje treba manj blaga. Kratke hlače bodo predstavljale glavno propagando, ki bo dominirala na bližnjem "avtarkičnem tednu" in naj bi enkrat na vselej odredile modro, modo ter tako uvedle parolo potrošnje italijanskih proizvodov in prihranke v materialu. V zvezi s tem so trgovska društva obvestila svoje tovarne in krojaške delavnice, da pričnejo z izdelavo kratkih hlač. Vse trgovine modrih oblek bodo postavile v izloke na vidno mesto kratke modre hlače. Toda ostalo ne bo samo pri tem. Ves tisk bo o tem pisal, dnevniki bodo prinašali oglaševanje, tiskarji bodo izdelovali kratke hlače. Uvedba pa bo poleg že zaobezpečenega higienskega razloga predvsem zelo važen osnovni doprinos v borbi za samostojno oskrbovanje, ki zahteva v tem pogledu, da se izvrši prava obča mobilizacija, pravijo listi. Kratke hlače ne bodo samo prištedile material, temveč osvobodile ljudi "nepotrebnih neugodnih burjujskih dolgih hlač". "Popolno di Roma" piše, da prihodnja zimska sezona ne sme zaobiti ostavitelj nove modre obleke, katero bodo prevzeli Italijani.

Kampanja proti tujim besedam pa še sedaj ni končana. Italijanska zveza hotelijev je odločila, da se morajo vsa tujca imenovati na hotelih, penzionih itd. odstraniti in zamenjati z italijanskimi. Prav tako tudi mora izginiti beseda "hotel", ki jo bodo zamenjali za "albergo". Za "five o'clock" in "dancing" še ne vedo pravih izrazov.

Italijanski olimpijski komite je odredil, da ne prizna več rekordov, ki bodo izraženi v jardi, stopah itd. Prav tako bodo izgubili "bardi", ki naj se odtlej imenujejo "libro".

Javna dela v novi občini Raš

Trst.—Italijanski senat in parlament sta sprejela zakon, ki nosi datum od 21. avgusta in s katerim se je določil znesek osmih milijonov za cestna in higienska dela v občini Raš (Arslia). Besedilo zakona navaja poleg imena Arslia v oklepaju še dopolnilni izraz "Pozzo Littorio". Znesek se bo uporabil v treh zaporednih letih. Podrobnejši načrt bo izdelalo ministrstvo za javna dela, ki sprazumno z notranjim in finančnim ministrstvom. Država bo izvršila s tem tudi razna dela, ki spadajo v delokrog občine in pokrajine. Čim bodo ta dela končana, jih bo država prepustila občini, odnosno pokrajini, in si jo bomo brezplačno, toda pod pogojem, da bodo vedno določena za javno korist.

Ker je bil istočasno določen znesek 42.000.000 za drugo občino, odkoder dobiva Italija premog, namreč za Carbonio, je jasno, da gre predvsem za dela, ki naj omogočijo čim izdatnejše izkoriščanje teh premogovnikov in s tem zmanjšanje uvoza v doseg avtarkije.

Številni prekršilci

zatemnitvenih odredb

Koper, septembra 1940.—Trstski listi so prinesli te dni dolg seznam imen prekršilcev zatemnitvenih odredb iz Marezig, Herpelj-Kozine in Šmarja nad Koperom. Listi pripominjajo, da je to prvi seznam in je torej treba pričakovati še nadaljnjih, pri čem pa ne obljavljajo vsilno denarnih kazni, ki so gotovo obštetne. V Trstu so take prekrške kaznovali s 300 lirami globo, ter je pričakovati, da bo v tem primeru ne bo gotovo manjša. V Marezigah je bilo kaznovanih 28 delavcev, v

Herpeljah-Kozini 10, v Šmarju pa 27.

Vlak ga je povozil

Matulje, septembra 1940.—Ko je šel Rafael Kinkela, čevljar, star 41 let, preko železniških tračnic, ni opazil, da mu se bliža vlak. Pri tem pa ga je še to oviralo, ker je imel na rami težko cujo polno usnja. Lokomotiva je zadela čevljarja z vso silo in ga vrgla v stran. Vlakovodja je vlak takoj ustavil. Z avtomobilom so ga takoj pripeljali v reško bolnišnico, toda kmalu potem je revez izdihnil vsled številnih ran.

80-letnica Ivane Svab

Sv. Križ pri Trstu, septembra 1940.—Še čila in zdrava je te dni praznovala 80-letnico svojega življenja Ivana Svab. Želimo ji še mnogo srečnih let!

Pismo iz Trnovca

Trnovo pri Il. Bistrici, septembra 1940.—Po dolgotrajnem deževju smo dobili ob koncu poletja nekaj lepših dni, tako, da nam spravljanje otave ni delalo posebnih preglavic. Lepo vreme nam je bilo deloma naklonjeno tudi ob četvi, da smo pšenico in drugo žito lahko spravili pod streho. Kljub temu, da si od letošnje žetve nismo obetali bogve kaj, smo bili ob mlačvi razočarani, kajti zrnja je bilo za polovico manj od lanskega pridelka (in še ta ni bil kaj prida).

Nov župan v Il. Bistrici

Za podežtata v Ilirski Bistrici je bil imenovan Salvatore Gordan, karabinerski kapitan I. razreda.

Odkritje človeškega okostja v jezujski cerkvi

Trst, septembra 1940.—Pri gradnji protiletalskega zaklonišča so delavci našli v enem delu podzemlja jezujske cerkve na še dobro ohranjen okostnjak, ki ga je pripisati kakemu duhovniku iz 18. stoletja. Najdba je vzbudila v Trstu precejšnje zanimanje.

Iz Slovenije

LJUBLJANA BO DOBILA NEMŠKO GIMNAZIJ

Doslej so imeli Nemci v Jugoslaviji mešanske šole v Beogradu, Zagrebu, Novem Vrbasu, Beli cerkvi in Apatinu ter zasebno učiteljsko v Novem Vrbasu. Z odredbo, ki so jo 9. septembra podpisali vsi ministri, je to učiteljsko dobilo značaj stalnosti. Srbohrvaščina, nacionalna zgodovina in zemljepis se bo poučeval v srbohrvaškem jeziku. Učne moči na zavodu morajo biti jugoslovanski državljani nemške ali jugoslovanske narodnosti, učenci pa samo Nemci jugoslovanskih staršev ali nemških državljanov, ki stalno bivajo v Jugoslaviji.

Z odredbo istega dne sta bili odobreni dve popolni gimnaziji, in sicer v Beogradu in Novem Vrbasu. Prvo bo vzdrževala nemška vlada ter bo imela isti pomen kakor šole, ki jih vzdržujejo tuje države n. pr. v Sofiji in drugod. Za gimnazijo v Novem Vrbasu so naši Nemci zbrali že 1.040.000 din. Zbirka se še nadaljuje. V vse razrede tega zavoda se je vpisalo letos 416 učencev, med njimi 39 deklet.

Alvin H. Hansen, profesor ekonomije na univerzi Harvard.

Nekaj dni pozneje se je otvorila nižja nemška realna gimnazija v Apatinu. Kakor je na otvoritvi nemške gimnazije v Beogradu naglasil predsednik nemškega šolskega društva dr. Moser, imajo Nemci že pristanek za četrto nemško gimnazijo v Ljubljani. Peti nemški srednješolski zavod te vrste pa bo odprla banovina Hrvatska v Zagrebu. Vzdrževala jo bo evangelijska cerkvena občina.

VALTER HALBAERTH OPROŠČEN

Dne 2. oktobra je bila pred okrajnim sodiščem končana razprava proti bivšemu tovarnarju usnja Valterju Halbaerthu iz Maribora zaradi zaloge usnja, ki je bila ocenjena na okoli 4 milijone din in ki so jo zaplenili v njegovi opuščeni tovarni. Razpravo je vodil sodnik dr. Adolf Obrat. Zaslišan je bil izvedenec Drago Roglič, ki je izpovedal, da se navedbe priče ujemajo glede količine zaplenjenega usnja vsaj prilično, ker on ni tehtal vsega usnja in je tudi samo približno ocenil količino. Dnevna oblast je danes jutraj poslala potrdilo, da je res vsako-je-to Halbaerth prijavil svojo zalogo in sicer približno v tistem razmerju, kakor je bilo blago zaplenjeno. Izvedenec Roglič je na vprašanje sodnika, če je res občaj, da imajo strojarji vedno večjo zalogo usnja, odgovoril, da mu sličen primer, kakor Halbaerthov, ki že štiri leta ne obratuje, vzlic temu pa ima zalogo, ni znan. Pač pa je izvedenec priznal, da je popolnoma naravno, če hoče Halbaerth s svojimi sinovi zopet začeti trgovino in strojarstvo, da ima večjo zalogo, ker ne smejo prezreti, da je potrebno za predelavo kože najmanj 9 do 12 mesecev, torej čas, v katerem mora podjetnik nekaj zaslužiti in imeti gotovo zalogo na razpolago, dokler ne dobi novih produktov. Na prošnjo zagovornika dr. Brandtatterja je pa izvedenec predložil tudi uradni cirkular, ki pojasnjuje prijave-strojenih koč. Iz te okrožnice je pa razvidno, da je treba prijaviti trgovcem in strojarjem samo zalogo koč, ki so jih dobili iz tujine. Na podlagi dejanskega položaja, izpovedi priče in izvedenca Rogliča je sodnik Halbaertha oprostil vsake krivde. Utemeljeval je svoj oprostilni izrek z dejstvom, da je Halbaerth že leta 1936 ukinil prodajo in izdelavo koč, torej v času, ko še ni mogel predvidevati, da se bo ta življenjska potreba človeka tako močno podražila. Dokazano je, da med tem časom ni prodajal blaga, ki ga je imel v zalogi in da je zalogo oziroma poslovne knjige redno prijavljal vsako leto davčni oblasti in pred kratkim celo vojaški oblasti. Namestnik državnega tožilstva je prijavil priziv.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

pa z briljanti. Jas pa nisem mogla videti, ker so pustili, in tudi tiste z belimi kutami, da so jim poljubovali roke in se jim do tal priklanjali. O tem bom mogoče še enkrat pisala. Cast Milki Pagon za zadnji dopis. Res vse priznanje tistim, ki starost spoštujejo — ako mlad ne umrje, tudi starost dočakaš. Mogoče ne bom letos pisala nobenega dopisa več, torej voščim vsem članom in članicam SNPJ in čitateljem Prosvete vse najboljše v novem letu.

Frances Mihevc, 476.

O narodnih blufarjih

Cheswick, Pa. — Vsi se še dobro spominjamo zadnje predsedniške kampanje. Kar je predsednik Roosevelt s pomočjo njemu in narodu naklonjenih senatorjev in kongresnikov ter vrhovnih sodnikov naredil v dobroti ne samo delavstva, marveč celokupnega naroda, je znano vsemu svetu.

Seveda ni, niti ne bo izpolnil vseh svojih obljub. To pa iz razloga, ker je ljudstvo izvolilo tudi precej republikanskih in demokratskih burboncev, na primer takih kot sta Charles McNary, Willkiejev podpredsednik, ki kandidat in kongresnik Joe Martin, njun kampanjski manager. Ob sta Rooseveltu čestitala k zmagi in pred poročevalci izjavila, da sta z njim pripravljena sodelovati, v isti sapi pa sta priznala, da mu bosta nasprotovala. Kako se to vjema, menda vesta le sama. To je stara poteza vseh narodnih blufarjev.

Willkie je v svoji kampanji obljubil organiziranemu delavstvu, ako bo izvoljen, ne bo le pustil vse progresivne zakone, ki protektirajo delavstvo, nego jih bo skušal še izboljšati — menda s pomočjo svojih kolegov a la McNary—Joe Martin.

Roosevelt se lahko zahvali za tretji termin organiziranemu delavstvu, ki je glasovalo zanj, ker je videlo nevarnost za svoje pravice v slučaju Willkiejeve izvolitve, burbonskega advokata z Wall streeta, katerega je podprl tudi BIVSI predsednik CIO J. L. Lewis. Če bi bil on to storil pred nominacijami v UMWA, bi danes gotovo imel protikandidata za \$25.000 službo pri premogarjih. Ker pa je mož prebrisan, je počakal s tisto izjavo, da so bile končane nominacije za uradnike v premogarski uniji. Ampak delavci so videli njegovo potezo in mu niso hoteli slediti z glasovi, katerih on ni mogel kontrolirati, kot jih kontrolira pri UMWA.

Kaj pa v Washingtonu? Mnogo poslancev je hotelo, da se zasedanje kongresa zaključi, ker tisti, ki so še tam, itak le posedajo, drugi pa so se podali domov s svojo \$10.000 letno plačo. Med temi je tudi podpredsednik Garner, ki jo je že pred več meseci ubral domov v Uvaldah, Tex., kjer v potoku ribe lovi in predseduje svoji ovcji čredi, katero fede na njegovi farmi ali reču mehliški pastirji.

Ti "ljudski zastopniki" so na 19. nov. odglasovali, da kongres ostane v zasedanju, ker ne zapuščajo administraciji. Kot vzrok so navedli, da bi Roosevelt lahko spjel Ameriko v vojno, če burbonci ne pazijo nanj. Ampak s tem ne morejo več varati ameriške mase, ker tudi ameriško ljudstvo se je precej naučilo od leta

1917, posebno pa v zadnjih 11 letih.

Roosevelt je dejal, da nima nič več priporočati sedanjemu kongresu v sprejetje. Ker nimajo drugega dela, so se burbonci lotili Walter-Loganovega zakonskega osnutka, ki je v glavnem naperjen proti delavski zakonodaji. In ko to pišem, je prišlo poročilo, da ga je tudi senat sprejel s 27 proti 25 glasovom — kje je bilo ostalih 44 senatorjev? Nižja zbornica ga je že prej sprejela. Upanje je, da ga predsednik vetira, kakor je že namignil. Toda če postane zakon, bodo val odloki delavskega odbora in sploh vseh drugih vladnih komisij podvrženi sodnijskim procesom ali tožbam.

Namen tega zakona je paraliziranje "new deals", predvsem indirektno uničenje delavske zakonodaje. Ze sedaj se tožba v odlokih delavskega odbora vlečejo po več let, potem pa bi kratkotrajni Wagnerjev in drugih delavskih zakonov tako rekoč imeli proste roke, ker bi vsak odlok lahko tirali od najnižjega do najvišjega sodišča. Delavski zakoni bi bili potem le še na papirju. Fordu, Weirju, Girdlerju in podobnim junakom bi potem ne mogel nihče do živca.

Torej ti zastopniki Willkieja v Washingtonu so hitro pokazali, kaj bi naredili, če bi bil on izvoljen. Uničiti hočejo vse zakone, ki so v dobroti delavstva. Nije se pa ne zmenijo za Neeleyjevo resolucijo za federalno inšpekcijo premogorovov za protekcijo rudarjev. Senat jo je sprejel, toda spil v nižji zbornici. (Tudi to zbornico kontrolirajo demokratje, nasprotniki kot podporniki Roosevelta. Eden glavnih vzrokov, da se je J. L. Lewis obrnil proti sedanjí administraciji, je, ker so demokratje položili Neeleyjevo resolucijo na polico in ignorirali vse pritlake rudarske unije.—Ured.) Odkar je bil ta anekdot predložil kongresu, je že blizu 150 rudarjev izgubilo življenje v treh eksplozijah.

Če hoče delavstvo obvarovati svojo zakonodajo pred uničenjem, mora biti čuječe in protestirati z resolucijami pri kongresnikih in senatorjih. Kakor hitro se burboncem poareči okoliščine, da ali drugi delavski zakon,

Slovenska Narodna Podpornica Jednata

2457-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠALNI ODBOR

Vincent Calhoun, predsednik.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradich, penak. taj.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich, gl. blagajnik.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Gordin, upravitelj glasila.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Mohr, prednik glasila.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI

Andrej Vidrih, prvi podpredsednik.....1705 Federal Ave., Johnstown, Pa.
Frank Balha, drugi podpredsednik.....1559 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Podhaj, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 237, Strabane, Pa.
Casimir Zarach, drugi distriktni podpredsednik.....2557 W. 25th St., Cleveland, Ohio
John Klancnik, tretji distriktni podpredsednik.....145 Prospect St., Chicago, Ill.
Edward Tomasi, četrti distriktni podpredsednik.....625 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR

Math Petrovich, predsednik.....223 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calhoun.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich.....2557 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Ollip.....231 S. Prospect Ave., Clarendon Hill, Ill.
Donald J. Lotrich.....1927 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Joseph Zupan.....1405 S. Lombard Ave., Newry, Ill.

POROTNI ODBOR

John Gerlich, predsednik.....414 W. War St., Springfield, Ill.
Frank Barlich.....15511 Madison Ave., Cleveland, Ohio
Anna Shuler.....Box 27, Azusa, Kansas
Frank Vrstarik.....315 Toner St., Lenoire, Pa.
John Trifelj.....Box 237, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBOR

Frank Zalta, predsednik.....2261 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Frank Mohr.....15 Westcott Ave., Penn. Illinois
Milan Medvedek.....16262 Arden Ave., Cleveland, Ohio

potem se bodo takoj spravili na drugega. Sedaj je čas, da delavstvo od njih zahteva, naj pustijo delavske zakone pri miru. Roosevelt sam jih ne bo mogel očuvati.

John Matekovich, 325.

Nova diplomatska konferenca

Lavalov odhod v Nemčijo naznanjen

Bern, Švica, 5. dec. — Poročila iz zanesljivih virov se glase, da se bo kmalu vršila nova konferenca zunanjih ministrov držav, ki spadajo v območje osiščan Rim-Berlin, in Francijo. Na tej bo razprava o sklenitvi miru.

Pierre Laval, podpredsednik francoske vlade in zunanjí ministar, se bo ta teden sestel z Ribbentropom in Ciano, zunanjima ministroma Nemčije in Italije. Mesto, kjer se bo vršila konferenca, ni omenjeno, toda domneva je, da se bo vršila v Monako, v. V. Vichyju je bilo namignje.

Bombni napad na francosko ladjo

Bangkok, Siam, 4. dec.—Tu poročajo, da so siamski letalci napadli z bombami francosko bojno ladjo v Tradu, pristaniščnem mestu, ko je skušala izkrcati vojaške čete. Tri bombe so padle na ladjo in jo poškodovale.

Unijski uradnik obsojen v zapor

New York, 5. dec. — Anthony Sasso, poslovni agent krajevne unije voznikov in soferjev, včlanjen v Ameriški delavski federaciji, je bil spoznan za krivega raketiranja in izsiljevanja in obsojen na pet let zopora. Obsodbo je izrekel sodnik Walter D. Van Riper.

Napravite Božič svetlejši prijaznejši z darilom svetilk

(A) I. E. S. reflektor svetilke
6-načinska svetiloba. Zlatna in srebrna podlaga s senčnikom ali bronaste podlage s senčnikom bananaste barve. . . . \$12.95

(B) I. E. S. kretodržalna svetilke
3-načinska svetiloba. Bronasta, srebrna ali zlata podlaga ali slonokostna in zlato narejena podlaga. Nagubani senčniki jaste lupine ali ogorjene barve. . . . \$13.95

(C) Svetilka za čitanje
Privlačna, trpečna—daje precejšno količino enakomerno razdeljene svetlobe, varna za oči pri učenju, čitanju in igranju. I. E. S. potrošna. (Žarnica vključena). . . . \$2.95

(D) Svetilka za pritriliti
Moderna in poceni! Vsi kot slika . . . Idealna za spalnico ali sprejemnico. Ima vdelano nočno luč. Samo . . . \$2.60

(E) Namizne svetilke
Vasa izbira iz mnogih raznovrstnih oblik, velikosti in barvnih sestav . . . po različnih cenah. Vse narejene in znanoveno izdelane za olajšavo vida, za bolj privlačne sobe.

(A) (B) (C) (D) (E)

Liberalni pogoji

Tudi drugi trgovci nudijo različno izbiro električnih naprav

PUBLIC SERVICE STORE

Demonstracije delegatov na konvenciji CIO v Atlantic Cityju.

